

Könyvismertetés

Mivé lettek a vājártanulók?

Ladányi András: „Bányász vagyok...”

Tatán és Tatabányán tanuló egykori vājáriskolások vallomásait tartalmazza Ladányi András új interjúkötete. A szerző, aki szintén vājáriskolásként kezdte életpályáját, sok szállal fűződik Tatabányához. Kezdetben vājárként dolgozott a VI-os aknában és a Csordakúti Bányászüzemben, majd népművelő lett, miközben gimnáziumban érettségizett, majd elvégezte a tanárképző főiskolát. Előbb a tatabányai Nép házban, később a bányászszakszervezet központjának kulturális osztályán irányította az iparág közművelődését. A Bányamunkás című újság főszerkesztőjeként vonult nyugdíj-

ba. Előtte is, azóta is elsősorban szociográfiai könyveket írt bányászokról, bányászatról, vidéki településekről. Mostani kötete sorrendben a 37. Elemi műfaja az interjú, abban mozog otthonosan, beszélgetések során érzi magát igazán hazai terepen. Versesköteteket, magas művészi színvonalról tanúskodó fotóalbumokat is a könyvespolcokra helyezett. MSZOSZ Irodalmi-díjas és Váci Mihály-díjas író.

Nemcsak a nosztalgia érzése vezérelte, amikor egykori tatai, tatabányai vājáriskolások vallomásait gyűjtötte, hanem főleg az az elhatározása, hogy emléket állítson azoknak, akik ezt az embert próbáló, nehéz munkát végezték. Tanúkat szólaltatott meg, akik még frissen képesek felidézni pályájuk kezdeti éveit és az azóta történeteket. Róluk szól ez a könyv, amelyben saját maguk vallanak arról a bányász-szellemiségről, amit életük végéig természetes szenvedéllyel őriz magában a bányászlélek.

A Jó szerencsét! Emlékév rendezvénysorozatához illeszkedve, Tatabánya Megyei Jogú Város anyagi támogatásával, a Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete Tatabányai Szövetsége által kiadott „Bányász vagyok...” című, új könyve egészen a gyökerekig, a tanulás elhatározásáig visszatekintve számol be a vājáriskolások sorsáról. A több mint 450 oldalas kötet lapjain nyilatkozó mondandója által nyomon követhető a vājárképzés története. Olyan emberek kaptak szót a könyvben sorakozó interjúkban, akik a résztvevők személyes hitelével tudnak tanúskodni bányász múltjukról, néhányan még a jelenéről is.

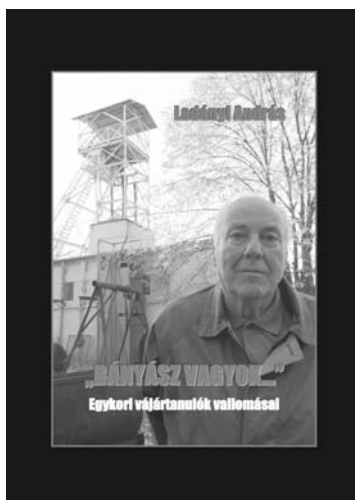
Bencsik János országgyűlési képviselő a vājár szakmát választók és gyakorlók lelki szociográfiájának tekinthető, személyes hangú bevezetőjét követően, rögtön az élsportoló, a Nagygyházi Bányászüzem utolsó üzemigazgató-bányamérnöke, *Drobnitsch Vilmos* küzdelmes pályakezdését és későbbi pályáivét ismerheti az olvasó.

Szívvvel-lélelkel a bányászok érdekeiért küzdött *Csente Jenő* frontmester, aki a Tatabányai Bányák felszámolásának kezdetéről, sztrájkhelyzetéről és egyéb történetekről számolt

be. Az '56-os tatabányai élményeiről is említést tevő *Szabó Béla* kedves festményét adta illusztrációul az interjúhoz. Nemrégiben láthattuk a televízióban a Prima Primissima-díjat átvevő *Földi Imrét*. A Nemzet Sportolója, Tatabánya díszpolgára, szívesen mesélt kimagasló súlyemelői eredményeiről, s meghatottan arról, hogy róla neveztek el a városi sportcsarnokot. „A bányászok között nagyobb az őszinteség, mint máshol” – jelentette ki *Kaló Sándor*, aki szintén NB I-es Tatabányai Bányász sportolóból – 153-szoros magyar válogatott volt – lett sikeres kézilabdaedző.

Tanárok, tanítványok vallanak a M.ü.M. 311. számú Iparitanuló Intézethez 1960-1963-as években fűződő élményeiről, érzelmeikről. *Holecz Sándor*, *Váli Tóth János*, *Szakács László*, *Baráz János*, *Kiss István*, *Hegedűs József*, maga a szerző, *Ladányi András*, valamint a VI-os aknai 360-as szocialista brigád tagjai (*Jártó József*, *Ladányi András*, *Borbély*

József, *Skoflek Tibor*, *Boros Gyula*, *Szepcsik Mihály*) visszaemlékezéseikben a bányászathoz kötődő fontosabb mozzanatokot kiemelve a munkásélet társadalmi, közéleti, kulturális vonatkozásait is figyelemmel kísérték. Ezek a vājárok mind elvégezték a bányaiipari technikumot vagy a gimnáziumban érettségiztek. Erről külön fejezetek szólnak a könyvben, amelynek láttató ereje van, ugyanis fényképsorozat mutatja meg az egykori tatai vājáriskola gyönyörű épületének sorsát. Ott tanult a könyv kiadója, *Vasas Mihály* szakszervezeti vezető, a tatabányai bányász hagyományok lelkes őrzője is. Az 1978. február 16-i XII/a aknai sűjtóléggrobbanásról, az abban meghalt 26 bányászról és a túlélők mentéséről értesülünk *Haszon Sándor* bányamentőtől. *Balogh József* vājárból lett üzemmérnök, *Bíró Mihály*, *Kovács Jenő* a vājárok összetartó munkájának körülményeiről és következményeiről beszél szívesen és színesen; arról, hogy szorgalmas munkájuk hozott számukra megbecsülést. *Bársony László*, Tatabánya egykori alpolgármestere – vājártanulóból lett bányamérnök, majd a Péch Antal Aknászsképző Bányaiipari Technikum igazgatója – a bányabezárás okozta lelki sebek szószólójaként szélesebb összefüggésekben kitér a régiót érintő munkahelyi kérdésekre is. *Pacsai Imre* nyugdíjas főaknász máig is a bányász hagyományok és az OMBKE szakestélyeinek lelkes híve, gazdag tapasztalattal a háta mögött. S egy pályaelhagyó, *Bolyán Sándor*, aki bányatechnikusból lett földmérő mérnök, hosszasan beszél a bányászathoz fűződő érzelmi kötődéseiről. A Záhonyban élő *Hagymási István*, a diáktalálkozók szervezője érvényes hitte vallja: „A kollégium faragott embert belőlünk.” *Füllöp Imre* sorsa zárja a sort. Majd fényképekkel illusztrált interjúk, szinte riportok következnek a vízaknában *Székely Ferenc* üzemvezetővel, aki Nagybányán volt vājártanuló és Petrozsenyban végezte a bányamérnöki egyetemet, *Korin József* telepvezetővel és *Panyik László* főaknásszal, a Bányászati és Ipari Skanzenben *Balogh Csaba* egykori geológus kuratóriumi elnökkel, az aknatoronyból kilátót létesítő

Csiszár Istvánnal, a Tatabányai Szénbányák utolsó vezérigazgatójával, majd felszámolóbiztosával, és a bányászkapácsot a város címerébe „visszavarázsló” Takács Péter földalatti villanszerelőből lett bányamérnökkel. Sok dokumentum illusztrálja a könyvet, fekete-fehér és színes fotók, bizonyítványok és egyéb okiratok.

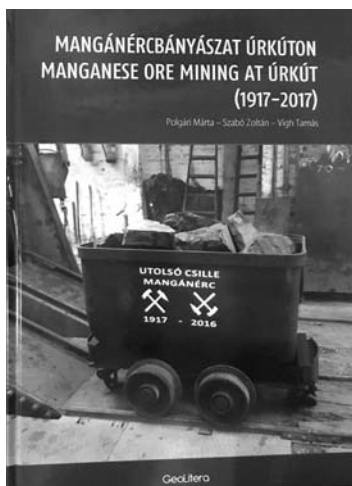
A könyv borítójának elegáns kivitele – különösen a matt fóliás síkból kidomborodó aknatorony illusztráció – ünnepi külsőt biztosít. (Bánya-, Energia- és Ipari Dolgozók Szakszervezete Tatabányai Szövetsége, Tatabánya, 2017)

Zsirai László

Könyvbemutató – Mangánércbányászat Úrkúton 1917-2017

Régóta készültek az úrkúti mangánérc-bányászat vezetői 2017-re, a centenáriumi évre. Sajnos azonban amikor eljött ez az év, egy kihalt telephelyen néhány szellemi alkalmazottal működő céget talált Úrkúton, azzal a feladattal, hogy a tevékenység felszámolását, a bányatelek törlését befejezzék és előkészítsék az 1922 óta cégjogi folytonossággal fennálló Mangán Kft.-t a végelszámolásra.

Ettől függetlenül az eredetileg kitűzött célt, a centenáriumi számvetést elvégző színes, reprezentatív, kétnyelvű (magyar-angol), albumszerű kiadványt, ha nem is ünnepi kiadványnak, de emlékkönyvnek, összeállították az ügy iránt elkötelezett szakemberek. Polgári Márta, az MTA doktora, a mangánércnek nemzetközi hírnévű kutatója, Szabó Zoltán geológus, aki 50 éven át dolgozott az úrkúti bányában különböző beosztásokban és Vigh Tamás bányamérnök, a bánya utolsó felelős műszaki vezetője összefogásának eredményeként 2017 tavaszára megszületett a kézirat, és számos szervezet anyagi támogatásának köszönhetően 2017. december 7-én az MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Budaörsi úti épületének nagytermébe könyvbemutatóra gyűlhettek össze az érdeklődők.

Baksa Csaba, a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke, mint érces geológus személyes hangvételű, a mangánérc-kutatás és -bányászat elmúlt évtizedeinek nagy alakjait (Cseh-Németh József, Farkas József, Grasselly Gyula) felidéző visszaemlékezéssel nyitotta meg az eseményt, „mestermunkának” nevezve a kötetet.

Kiemelte, hogy sajnos az elmúlt évtizedekben számos bánya zárt be úgy, hogy a szakemberekkel együtt az információ is szétszéledt, pótolhatatlan veszteségeket okozva a szakmának. Szerencsének tartja, hogy Úrkúton nem ez történt.

Polgári Márta a mangánérc tudományos kutatása során elért eredményeket áttekintve megállapította, hogy nemzetközi szinten magasán kvalifikált tudományos eredmények

születtek a bánya és a tudományos műhelyek együttműködése során. Ilyen a mangánércnek bakteriális keletkezését bizonyító úrkúti modell, amit ma már világszerte elismernek és megtalálják az analógiáit Amerika, Afrika, Ázsia mangánérc-telepeinek kutatása során, de ilyenek a földalatti terek sugárvédelme kapcsán kialakított módszertannak azon új elemei is, amelyek hozzájárultak a dózisszámítás nemzetközi szabványainak módosításához.

Vigh Tamás összefoglalta a bánya működésének utolsó másfél évtizedes küzdelmét a talpon maradásért, a munkaerő-ellátás, az új gépek, technológiák bevezetése, a piac szélesítése terén tett erőfeszítésekről és a bezáráshoz vezető okok láncolatáról, és felidézte a működés utolsó hónapjainak kronológiáját. Kiemelte, hogy a bányászat megszűnése után az emlékek fizikailag sem vesznek el. A tervek szerint az üzemi épületek egységesen ipari műemléki környezetet alkotva interaktív élményparkként szemléletformáló helyszínt biztosítanak majd a földtan és a bányászat iránt érdeklődőknek. A hazai geológusképzés összefogásának köszönhetően konzervált és digitálisan archivált magminta-raktár pedig továbbra is a kutatók rendelkezésére áll.

Pál-Molnár Elemér, a Geolitera Kiadó vezetője, a könyv szerkesztője azzal ajánlotta a nagyközönség figyelmébe a kiadványt, hogy az szakmaisága mellett (vagy annak ellenére) a laikus közönség számára is érthető, olvasható, a gazdag kép- és ábrafelhozatal bárki számára izgalmas utazássá teszi a valóságban ma már nem elérhető bánya felfedezését.

Dr. Vigh Tamás

A 80 éves hazai szénhidrogén bányászat évfordulóival kapcsolatos irodalmak jegyzéke

- 20 esztendő a magyar kőolajbányászat (Dr. Kertai György) – Bányászati Lapok 1957. 621-624 p.
- A magyar kőolajbányászat negyedszázados jubileuma (Bencze László) – Bányászati Lapok 1962. 754. p., 1963. 664. p.
- Huszonöt éves a magyar kőolajbányászat (Bese Vilmos) – Bányászati Lapok 1963. 654-664 p.
- Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület választmányi ülése a 30 éves magyar kőolajbányászat tiszteletére – Bányászati Lapok 1967. 66-67. p.
- Emlékezés a magyar szénhidrogénipar 25. évére (Gyulay Zoltán) – BKL Kőolaj és Földgáz 1970. 97. p.
- A magyar kőolaj- és gázipar 25. éve 1945-1970 – OKGT kiadvány 1970.
- A magyar szénhidrogén-kutatás és feltárás 25. éve (Dank Viktor, Patsch Ferenc) – BKL Kőolaj és Földgáz 1970. 104-109 p.
- Harminc évre emlékezünk (Simon Pál) – BKL Kőolaj és Földgáz 1975. 97 p.
- 35 éves a magyar olajtermelés (B.B., T.I.) – BKL Kőolaj és Földgáz 1973. 705. p.
- Ötven éves a magyar olajtermelés (Bencze Géza) – Honismeret 1987. 12-14. p.
- Ötven éves a magyar kőolaj- és földgázbányászat – KfV 1937-1987. – Kőolaj- és Földgázbányászati Vállalat, Nagykanizsa, 1987.

- 50 évvel ezelőtt kezdődött az iparszerű földgáztermelés (K. L.) – BKL Kőolaj és Földgáz 1987. 46. p.
- A magyar szénhidrogén-termelés 50 éve (Zsengellér István) – BKL Kőolaj és Földgáz 1987. 321-323. p.
- A magyar szénhidrogén-termelés 50 éve (Kassai Lajos) – BKL Kőolaj és Földgáz 1987. 339-347. p.
- Ötven év (Trombitás István) – Olajmunkás; 1987. augusztus 31.
- A magyarországi kőolaj- és földgázbányászat félévszázados jubileumának ünnepi eseményei (Dallos Ferencné) – BKL Kőolaj és Földgáz 1988. 53-57 p.
- 50 éves a zalai szénhidrogén termelés (OKGT Központi Hírlap 1987. 5 sz. április 4. p.; 7. sz. július 6. p; 8 sz. augusztus. 6. p.)
- Az ősi mező fél évszázada. Ötven évet felidéző képek (Olajmunkás, 1987. 15. sz. augusztus 15. 2. p.)
- Fél évszázada kezdődött. (Olajmunkás, 1987. 4. sz. február 28. 2. p.)
- A hazai szénhidrogénipar 50. évfordulójára emlékezünk. (Sajtótájékoztató Bázakerettyén) (OKGT Központi Hírlap 1987. 3. sz. március 7. p.)
- 60 éves az olajbányászat. A magyarországi szénhidrogénbányászat 60 éve (Srágli Lajos) – Bányamunkás, 1997. július-augusztus.
- Visszapillantás a magyar kőolajbányászat kezdetére (Buda Ernő) – A 60 éves budafai szakmai nap kiadványa; 1997. november 28.
- 60 éves a magyar kőolajtermelés 1937-1997. (Dr. Dank Viktor) – BKL Kőolaj és Földgáz 1997. 257-266 p.
- 60 éves a magyar szénhidrogénipar MOL Hírlap 1997. 12. sz. 1., 4, 5., 6. p.
- Hatvanéves a magyar kőolaj- és földgázbányászat. Megemlékezés Bükkszéken (Ősz Árpád) – BKL Kőolaj és Földgáz; 1997. 271 – 283. p.
- 60 éves a magyar kőolaj- és földgáztermelés.(Jármai Gábor) – BKL Kőolaj és Földgáz 1998. 51-52 p.
- 65 éves a dunántúli iparszerű kőolaj-és földgáztermelés (Várady Géza) – MOL Hírlap 2002. 12. sz. 6. p.
- 70 éves a magyar szénhidrogén bányászat (Holoda Attila) – BKL Kőolaj és Földgáz 2007. 4. sz. 33-35 p.
- 70 éves a magyar kőolaj-és földgázbányászat (Id. Ősz Árpád, Srágli Lajos, Tóth János) – BKL Kőolaj és Földgáz 2007. 3 sz. 1-14. p.
- 70 éves a magyar kőolaj-és földgázbányászat (Hernádi Zsolt, Áldott Zoltán interjúk) – MOL Panoráma 2007. 7. sz. 10., 11. p.
- 70 éves a magyar kőolaj-és földgázbányászat – 1937 a felfedezés éve (Id. Ősz Árpád, Várady Géza) – MOL Panoráma 2007. 11. sz. 14-15. p.
- 70 éves a magyar kőolaj-és földgázbányászat – Höskorszak a kezdetektől 1937-ig (Id. Ősz Árpád, Várady Géza) – MOL Panoráma 2007. 14-15. sz. 16-17. p.
- 70 éves a magyar kőolaj-és földgázbányászat – 1937-től az OKGT megalakulásáig (Id. Ősz Árpád, Várady Géza) – MOL Panoráma 2007. 18-19. sz. 22-23. p.
- 70 éves a magyar kőolaj-és földgázbányászat – Az OKGT megalakulásától a MOL megalakulásáig (Id. Ősz Árpád, Várady Géza) – MOL Panoráma; 2007. 20-21. sz. 26-27. p.
- Jó szerencsét! 70 éves a magyar kőolaj- és földgázbányászat – MOL Panoráma 2007. 7. sz. 10-13. p.
- 70 éves a magyar kőolaj-és földgázbányászat – Interjú Holoda Attilával (Várady Géza) – MOL Panoráma 2007. 22-23-24. sz. 8-9. p.
- Szakmai nap és szakestély a hetvenedik évforduló jegyében (Szalai Géza) – MOL Bányász Hírlap 2007. augusztus-szeptember
- 75 esztendő a Budafa olajmező (MOL Panoráma 2012. 8. sz. 21. p.)
- 75 éves a budafai kőolajmező – MOL Panoráma 2012. 12. sz. 12-17. p., 2013. 1. sz. 17. p.
- Budafa 75 éves, Papp Simon szobor avatás MOL Bányász Hírlap 2012. szeptember 2. p.
- Megemlékezés a magyarországi ipari méretű szénhidrogén-termelés 75. évfordulójáról (Bükkszék, 2012. április 27.) – BKL Kőolaj és Földgáz 2012. 3. sz. 25-27. p.
- 75 éves a hazai ipari méretű szénhidrogén-termelés. Bükkszék (1937–2012) – MOL Panoráma 2012. 6. sz. 12. p .
- 80 éves a budafapusztai kőolajtermelés (MOL Panoráma 2017. 8. sz. 6. p.)
- 80 éves a magyarországi szénhidrogén-bányászat (MOL Panoráma 2017. 8. sz. 7-10. p.)
- A magyar kőolajbányászat 80 éves jubileuma – ünnepi események Bázakerettyén (BKL- Bányászat- Kőolaj és Földgáz 2017. 5. sz. 46-47. p.)
- A nyolcvan éve indult olajbányászatnak állítottak emléket Nagykanizsán (MTI – Kanizsa, 2017. 08. 18.; BKL Bányászat-Kőolaj és Földgáz 2017. 5. sz. 63. p.)
- Emlékezés az iparszerű hazai kőolaj-és földgázbányászat 80. születésnapjára (Csath Béla) (BKL Bányászat-Kőolaj és Földgáz 2018. 1-2. sz. 40. p.)

de

MOL újabb kutatási-kitermelési engedélyei Norvégiában

Újabb három szénhidrogén kutatási-kitermelési engedélyt nyert el a MOL Norvégiában, s így már 20 tengeri szénhidrogénmezőben van egy-egy engedélye. Ezzel jelentősen erősítheti európai szénhidrogén-piaci helyzetét. A következő 5 évben 500 millió dollárt (130 Mrd Ft) fordítanak kutatásra az északi országban. A licenc megszerzése azért is kifejezetten előnyös, mert Norvégia kiemelten támogatja a területén folyó kutatásokat: amennyiben azok sikeresnek bizonyulnak, a kutatási költség 78%-át visszatérítik. A háromdimenziós (3D) szeizmikus mérések kiértékelése után következik a döntés, hogy megkezdik-e a kutatófúrásokat vagy nem élnek a licenc adta lehetőségekkel a továbbiakban.

Az elnyert kutatási licencek a norvég partoknál több mint 750 millió hordó (120 M m³ ≈ 101 M t) – többségben kőolajat tartalmazó – földtani vagyont rejt(het)nek.

Panoráma, XV. évfolyam 2. szám, 2018. február

id. Ősz Árpád